



**ТИЖНЕВИК** · REVUE HEVDOMADAIRE · **TRIDENT**  
**UKRAINIENNE**

Число 20 (328) рік вид. VIII. 15 травня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr.

*Париж, неділя, 15 травня 1932 р.*

Увесь світ здригнувся на страшну звістку про нелюдський злочин. 6 травня кулями підступного злочинця смертельно поранено Президента Французької Республіки — Поля Думера.

Злочин той, огидний і страшний сам по собі — убивство голови держави — стає ще страшнішим, бо особа, яка впала його жертвою, своїм віком, ділом усього життя свого, одданого на службу нації, своєю величньою повагою являлася втіленням кращих якостей своєї раси і, стоячи по-над усім, викликала до себе загальну, глибоку пошану.

Поль Думер, який втратив на війні чотири сини, що полягли в обороні отчизни, все життя якого — служення рідному народові і державі, що її першим магістратом він був і вмер, — за наших часів подає зразок величи духа давнє римської.

Злочин той ще огидніший, бо хто б не був убийник, що подає себе за росіянина-емігранта, його вчинок — це провокація ганебна, яка б мала кинути пляму на політичну еміграцію без різниці національності, яка знайшла собі притулок у Франції.

Пекельна думка кількома кулями з револьвера, скерованими в серце першого достойника великої республіки, завдати потрібний удар: проти найсильнішої, суходольної потуги — Франції, викликавши смертю її Президента нелад і заколот; проти політичної еміграції, скомпромітувавши її та кинувши на неї одіум нечуваного злочину і тим позбавивши захисту і, нарешті, проти самих основ сучасної цивілізації, принципів свободи, ладу і порядку.

Тим гостріше відчуваємо ми велику втрату французького народу, що в кривавій події 6 травня с. р. ми ніби переживаємо знову ту трагедію, яка вдарила по нас 25 травня 1926 року.

Шість год тому землю паризьку скропила кров Голови Української Держави, вождя нашої нації — Симона Петлюри. Тепер пролилася кров Президента Французької Республіки.

І в тій і в тій крові, святій і чистій, повинна та-ж сама темна сила, яка зброєю тримає в окупації Україну, яка загрожує порядку і спокоєві всього світа.

Українська еміграція, значна частина якої користується французькою гостинністю, всім серцем поділяє горе Франції. З презирством і огидою до підступного убийника вся вона перейнята обуренням на привідців нечуваного злочину.

Іменем громадян Української Народньої Республіки, які знаходяться на чужині і гуртуються коло нас, складаємо ми французькому народові наші найтепліші співчуття і з щирим жалем схилиємося перед могилою його найкращого сина і першого громадянина.

---

## Листи до земляків

### VIII.

Мое скромне послання п. тов. Петровському,  
старості УССР.

«Нічого нового нема під сонцем», — казав на прикінці свого життя жидівський царь Соломон, і чим більше я живу на світі, тим все більше переконуюсь, який то мудрий та прозірливий був чоловік.

Візьмемо на приклад те, що діється зараз у нас, на Україні. Здавалося б, що світ цілий ще не бачив нічого подібного! Діло дійшло до того, що на Дністрі та інших кордонах людей розстрілюють тисячами тільки за те, що вони втікають од того лиха та нужди, які зараз панують на батьківщині. Розстрілюють усіх однаково: дорослих, старих, жінок, дітей і немовлят. Розстрілюють з кулеметів, і гори трупів нагромаджуються на кордонах УССР.

І я, і ви, мої любі земляки, думаємо, що такої нелюдської жорстокости ніколи не бувало. Може де в чому воно і так. На те ж і існує комуністичний режим, щоб показати чогось нового, і, звісно, що-до методів і наслідків «праці» з товаришами ніхто зрівнятися не може, але



**Президент Французької Республіки Поль Думер**

тим часом явища , в де-якій мірі подібні до того, що діється нині на Україні, бували в житті і інших народів, що боролися за свою неза-  
лежність та волю.

Недавно мені довелося знову перечитати де-що з того, що діялося в Ірландії на кінці 18-го та початку 19-го століття. Повірите, начеб-то зовсім опинився вдома , у себе на Україні, з тою ріжницею, що там панували англійські лендлорди , а у нас московські комуністи, при постійній співпраці наших же земляків, на чолі з п. тов. Петровським, та що тим лендлордам, звісно, до товаришів далеко.

Це були ті часи в житті ірландського народу, про які його представник в парламенті М. Horsman говорив, що начеб-то янгол смерти пролетів над країною. Зруйновано все населення, повітря отруєно, ниви лежать облогами і церкви занедбані, бо пастирі, так як і паства вмірають од голоду... По всій країні хаос, господарство злівечено, панує такий жах, що селяне ховаються та втікають світ за очі. Одчай та безнадійність в людських душах ...

Це були ті часи, коли великий печальник Ірландської землі Дж. Свіфт опублікував свою відому петицію до англійських лендлордів під таким дивним наголовком: A modest proposal of preventing the children of poor people in Ireland of being a burden of the parents or country, and making them beneficial for the public . Це означає, що Свіфт вносить скромну пропозицію проте, як позбутися, щоб діти бідного люду були тягарем для своїх батьків та країни, а навпаки з'явилися добром для загалу, і для цього він рекомендує дітей бідних ірландців вбивати і запікати їх, як харч для лендлордів. Для того, щоб свою пропозицію уgruntувати, Свіфт подає тако-ж рецепти страв з дитячого м'яса.

Приклад Дж. Свіфта подав і мені думку звернутися до п. тов. Петровського, старости УССР, з своїм скромним поданням .

\* \* \*

Само по собі зрозуміло, що дітей українських селян я в своєму поданні мушу залишити в покої. П. староста довели подіями на Дні-стрі, що і без моїх порад вони зможуть з ними впоратися.

Фозумію я тако-ж і те, що мої пропозиції мають на увазі не «ленд-лордів», відомих ненажерів, а будь-що будь голову соціалістичної держави , наймодернішого гатунку. Через це мушу запропонувати, вам, п. старосто, щось більше сучасного. Гадаю, що найкраще надають-ся тут поради з поля наукового та індустріялізації.

Не знаю, може я і помиляюся, але мені здається, що було б надзвичайно важливим для всіх нас, українців, аби ваше старостування було як найповніше досліджено та зареєстровано, зо всіма його подіями та наслідками. Ніхто не є вічний, може бути, що і ви, п. старосто, перенесетеся до «кращого світу». Мавзолею, як Ленін, ви не діждетесь, і тому гадаю, що краще буде, як ви завчасно подбаєте про «пам'ятник собі нерукотворний».

Скажемо, наприклад, чому б вам не доручити сучасній Академії Наук звести до купи всі дані про замордованих за час вашого старостування українських людей, всіх, хто загинув од рук катів, од голода, від розстрілів і т. и. Все це можливо розробити цілком науково, по віку, по стану, по статі та національностям. Всі висновки такої праці можливо передати у вигляді діаграм, в стилі відомого маляра Верещагіна, котрий колись війну намалював у вигляді піраміди черепів. Такі малюнки, нагадуючи вам вашу невтомну працю, могли б бути дуже гарною оздобою вашої робітні.

Чому тако-ж не доручити тій самій Академії, або якійсь іншій установі підрахувати, скільки за час вашого головування пролито української крові? То-ж справді могли б отриматися надзвичайно повчаючі і науково цінні висліди. При тому цілком оригінальні, бо оскільки мені відомо, таких наукових праць на честь великих діячів не було ще переведено. Знову і тут можливо зробити дуже мальовничі діаграми.

Це з поля наукового.

\* \* \*

Що-до індустріялізації, то тут мені на думку приходять стара ідея Ю. Лібиха. Він передбачав, що людність буде колись примушена кістки померлих людей використовувати для вироблення штучних погноїв.

За час існування УССР ви, пане старосто, щиро подбали про те, щоб людських кісток унас на Україні прибавилось. Разом з тим ви тако-ж подбали і про те, щоб отих українських кісток як найбільше рознести по ріжних інших країнах СССР. В одних Соловках їх мабуть лежать, без всякої користі для «соціалістичного будівництва» цілі гори.

На мою думку, надійшов час пустити до обороту цей, в повному розумінню слова, «мертвий капітал».

І от, як ви гадаєте, чи не було б на часі заснувати на Україні перший завод виробу суперфосфату з людських кісток? Тоді ви могли б, відправляючи нові натовпи нашого українського люду на Соловки,

у Сибір, вимагати від ЦК, аби кістки поверталися назад на Україну. Можливо б було тако-ж зробити спробу повернути наші кістки і з минулих часів, починаючи з Петра I.

Україна потребує суперфосфатів. Це я добре знаю з свого старого хліборобського досліду, а як не вірите мені, то запитайте якогось вашого професора, і він це ствердить.

Україні буде користь, а вам вічна слава: «Перший завод суперфосфату з людських кісток, ім. тов. Петровського».

\* \* \*

Нарешті, ще одна порада, або навіть скоріше вимога. Справа йде на цей раз про окрему людину, яку так несподівано скривджено, а саме про д-ра Кирила Студинського, члена вашої Академії Наук.

Може ви забули, що є такий на світі академик, то я нагадую вам його заслуги перед УСССР. Це той самий К. Студинський, що подбав про введення до Наукового Товариства ім. Шевченка п. міністра Скрипника. Він тако-ж поміг п. Любченкові остаточно демаскувати відомого українського «контр-революціонера» академіка С. Єфремова. Останніми часами він виявив велику енергію що-до побороення шкідливої діяльності нового українського емігранта В. Юрченка. І от таку людину, що рік тому назад майже одногосно обрали головою товариства, тепер наші земляки узялись та і одставили від урядування в товаристві.

Мусите, п. старосто, якось-то його компенсувати за таку кривду. Відзнака, скажемо, Леніна була б на цей випадок дуже підходяча, але з тим, що-б він, д-р К. Студинський, постійно носив її на собі.

\* \* \*

Оце і все на перший раз. 20 травня ви скликаєте конференцію УКП (б). Буду дуже радий, коли мої поради знайдуть на цій конференції відгук і з приводу них відбудуться відповідні постанови.

Сподіваюся, що не зустріню з вашого боку перешкод звернутися до вас удруге, але вже з іншого приводу.

А поки-що, до побачення на Україні.

**К. Н. Ніко.**

St. Jean de Maurienne. 10. V. 1932.



## 2-ий Український Науковий З'їзд у Празі та його резолюції.

Другий Український Науковий З'їзд викликав значний розголос у пресі як українській, так і чужоземній. В більших статтях і коротких замітках усі однозгідливо констатували великий успіх цього з'їзду та визначні досягнення української науки закордоном. На сторінках нашого часопису вже подавалися загальні відомості про з'їзд. Хочемо тепер кинути оком на де-які окремі моменти та поробити де-які підсумки що-до нього.

2-ий Український Науковий З'їзд був заініційований і підготовлявся за дуже несприятливих умов. Можна сказати, що цілий з'їздовий почин не був виявом якогось надбутку сил і можливостей, скорше результатом волевого зусилля. Вже на початку, при вирішенні самого питання про скликання з'їзду, сторонники його менше зважали на можливість скликання і гарантії успіху, а більше — на потребу з'їзду. З'їзд потрібний, — отже він мусить відбутися. А з'їзд цей, справді, був потрібний.

Хронологічно попереджали 2-ий Науковий З'їзд такі страшні в українському житті події, як польська пацифікація Галичини, московсько - большевицька «чистка» ВУАН і повна руйнація наукового життя і праці на сов. Україні (особові зміни в Українській Академії Наук, усунення М. Грушевського, закриття таких часописів, як «Україна», «Бібліологічні Вісти», «Життя й Революція», та багато инш. под.). Трохи згодом до цього приєдналося ще й скорочення та ліквідація українського високого шкільництва в Чехословаччині. Кожна з цих подій окремо, як і всі вони разом, вимагали від науково-працюючої української еміграції маніфестації її життя, праці та вислідів останньої. Десятиліття самої наукової праці, як дата, найбільше надавалося для такої маніфестації.

2-ий Український Науковий З'їзд, що підготовлявся в часі загальної кризи, за дуже тяжкого фінансового стану наших академічних установ закордоном, все ж відбувся без чужої допомоги, виключно українськими коштами. Сталося це завдяки вчасній допомозі свого ж українського громадянства, як організацій, так і окремих осіб, за що їм належить національне признание і вікопомна пам'ятка. Матеріальні пожертви Українського Бюра в Лондоні, Українського Об'єднання в Н'ю-Йорку, проф. Дм. Дорошенка, В. К. Прокоповича, інж. Ст. Тищенка і багатьох інших дуже багато важили в ділі здійснення 2-го Українського Наукового З'їзду.

Оглядаючи працю, доконану на з'їзді, можемо цілком певно ствердити, що цей з'їзд уповні виконав усі намічені йому завдання.

В тому великому числі докладів, що було подано й обговорено на з'їзді, його члени торкнулися самих ріжноманітніх наукових питань і справ. По статуту, це було перше завдання з'їзду. Поданий матеріал і його обговорення виявили, що в своїй науковій праці, навіть по-за межами чистої україністики, наші люде все мають на увазі інтереси

української науки. Щоб належно оцінити повне значіння цього, треба мати на увазі, що в багатьох галузях українська наука ще тільки починає свій розвиток і має перед собою багато завдань (як вироблення своєї наукової термінології і т.и.), уже давно перейдених у науковій праці інших народів.

Численна кількість учасників з'їзду, як з різних міст Чехословаччини, так і з інших європейських країн, уможливили їм багате знайомство між собою та нав'язання тіснішого наукового співробітництва. Це було другим завданням з'їзду. Що-до кількості учасників, з'їзд виглядав дуже поважно. Правда, за ліпших часів їх могло бути ще більше: можна було б сподіватися численніших делегацій з закордонних (що-до Чехословаччини, звичайно) наукових установ та приїзду більшої кількості окремих учасників, які виявили бажання бути на з'їзді, але не мали можливості це своє бажання здійснити. Не приїхали, на великий жаль, члени з'їзду з Парижа; не прибули очікувані д-р Ол. Смакула, д-р Ол. Яніцький та д-р Д. Олянич з Німеччини; не приїхав сен. В. Залозецький з Буковини. Не прибуло багато членів зі Львова й Галичини. Всім їм стали на перешкоді або якісь несподівані причини, або ж труднощі матеріяльні, пашпортові чи службові. Так, наприклад, не дістав собі вчасно пашпорта й не міг приїхати на з'їзд Л. Лукасевич з Варшави; не дістав службової відпустки від шкільного уряду у Львові делегат «Учительської Громади» і т. д. Не мали можливості бути особисто на з'їзді п. п. Володимир Дорошенко, Іларіон Свенціцький, Іван Раковський, Юрій Полянський, Ярослав Пастернак, хоч усі вони надіслали свої доклади. Так само і багато інших осіб, що зголосилися до участі в з'їзді. Навіть із Закарпаття (в межах самої ж Чехословаччини) не могли прибути на з'їзд д-р І. Хандрицький та інж. М. Литвицький, які тепер там учителюють, бо помимо формальних моментів, ця поїздка на з'їзд вимагала непосильних для них грошових витрат.

Але всі ці факти, хоч і які прикрі для з'їзду, все-ж не перешкодили йому стати справжнім «всезаграничним» науковим конгресом. Крім численних делегатів Українських Наукових Інститутів у Берліні та Варшаві, на ньому було заступлено багато інших наукових установ — були делегати зі Львова, Кракова, Відня, Лондона, Галле н-З., Франкфурта н-М.

Окремо треба згадати про Львів і Галичину, особливо про становище Наукового Товариства Шевченка. 2-ий Український Науковий З'їзд хоч по своїм завданням і планувався головне як з'їзд еміграційний, але таким не афішувався; навпаки — організатори його докладали всіх сил, щоб до співучасті в ньому притягти й наукових робітників з українських земель. Ще в літі минулого року були вислані запрошення до участі в з'їзді і на адресу Наукового Товариства ім. Шевченка. Але ці запрошення жадного відгуку не викликали. Приватні ж інформації в цій справі виявили, що з'їздові запрошення на ім'я Наукового Товариства хтось приховав і що керовники Т-ва ні про які запрошення на з'їзд до Праги нічого не знають. Після цього було вислано з Праги, так само на адресу Наукового Товариства ім. Шевченка, дублі-



катні запрошення. Наслідки ті ж самі — чи власне жадних наслідків: «Управа Наукового Товариства ім. Шевченка ніяких запрошень не діставала...» Нові запрошення знову (втретє) на ім'я Наукового Товариства ім. Шевченка висилаються вже через одного з членів цього Т-ва для особистої передачі. Але навіть і після цього Наукове Товариство нічим не відгукнулося до Праги. Тай не знати, як би воно було, коли б провід і надалі спочивав у руках акад. К. Студинського, але уступлення, чи вірніше усунення останнього, принесло зміни. Наукове Товариство ім. Шевченка за нового голови не тільки що вислало для з'їзду свій теплий привіт, а вислало тако-ж і свого делегата, яким був доц. Ягайлонського Університету — В. Кубійович. Виступ д-ра Кубійовича, як делегата Наукового Товариства ім. Шевченка, справив на з'їзді дуже приємне вражіння, до того ж і сам д-р В. Кубійович користувався на з'їзді великими симпатіями.

Дуже повно було досягнуто і завдання що-до підсумків наукової праці української еміграції. 20 спеціальних докладів-оглядів з різних ділянок науки, «Бібліографічний покажчик» (154 ст.), книжна вистава самих праць. Все це, хоч може і не цілком вичерпувало, але все-таки дуже докладно демонструвало наукову працю української еміграції за останнє десятиліття.

Нарешті, намічення наукових завдань та способів і планів для їх досягнення — 4-те головне завдання з'їзду — знайшло свій вираз у резолюціях як окремих секцій і підсекцій, так і цілого з'їзду. Всі ці резолюції було схвалено на останньому пленарному засіданню 24 березня 1932 р.

Переглядаючи з'їздові постанови, бачимо, що з'їзд не виявив у них так звичайного в подібних випадках максималізму. Завдання, що стоять у цей час перед українською наукою, безмірно великі, а засоби для досягнення їх аж надто обмежені. Автори резолюцій рахувалися з цим, а з'їзд у своїх ухвалах лишився в межах реальних можливостей. Тому й з'їздові резолюції, хоч і вимагають для свого виконання великого напруження сил і засобів, але не є утопічними.

У своїх резолюціях з'їзд підкреслив необхідність тіснішого об'єднання та співробітництва всіх українських наукових установ та розподілу між ними намічених завдань. Значіння цього тим більше, що дотепер це співробітництво наших наукових закладів, розкиданих по різних країнах Європи, виявлялося лише випадково. Досі, як окремі наукові установи, так і ціла українська академічна система закордоном, працювали без ширшого плану, займаючися лише своїми ближчими завданнями. Резолюції ж 2-го Наукового Українського З'їзду почасти самі вносять, почасти ж кидають гасло певного плану в праці — необхідність намічати ширші завдання і доходити їх об'єднаними силами.

При знайомстві з резолюціями з'їзду кидається в очі тако-ж і те, що ті завдання, які вони намічають, та й самі вони мають не лише «закордонно-еміграційне», а й загально-національне значіння.

Резолюції складено стисло. Пояснювання чи розвинення їхнього змісту вимагало б цілих докладів. Кожна з них є самостійною темою.

Справа науково інформаційної праці закордоном, складення географічного атласу, бібліографій, перегляд підручників і т. ін. — все це вимагає докладного обговорення. Цього не ставимо тут своїм завданням. При кінці подамо хіба частину самих резолюцій. Вони поділяються на загальні і спеціальні. Перші є резолюціями з'їзду, другі ж були ухвалені на засіданнях його секцій і підсекцій, а пізніше прийняті з'їздом до відома.

## Резолюції 2-го Українського Наукового З'їзду.

1. 2-ий Український Науковий З'їзд признає конечність організованого ведення науково-інформаційної праці за кордоном і доручає її Українському Академічному Комітетові в Празі.

2. 2УНЗ признає потребу видавання що-річних коротких звідомлень про стан поодиноких ділянок української науки.

3. 2УНЗ'їзд признає бажаним заснування при Українському Академічному Комітеті окремого науково-інформаційного бюро з пресовим відділом.

4. 2УНЗ'їзд признає конечність існування добре уфундованих бібліотек українознавства закордоном і просить усі наші краєві і еміграційні установи і видавництва надсилати туди по одному даровому примірнику.

5. 2УНЗ'їзд признає користність видання зв. поштового списку українських газет і журналів і звертається до українських газетних і книжкових видавництв з проханням зайнятися цією справою.

6. 2УНЗ'їзд признає конечність і користність що-річного видавання списку українських (а принайменше західне-українських) книжкових видань у латинській транскрипції і з перекладом заголовку німецькою, французькою або англійською мовами.

7. 2УНЗ'їзд признає конечність видання адресника українських учених і доручає виготовлення тієї праці УНІнституту в Берліні.

8. 2УНЗ'їзд признає користність виготовлення бібліографічного покажчика праць по українознавству чужими мовами і просить Український Науковий Інститут у Берліні зайнятися тією справою.

9. 2УНЗ'їзд признає користність що-річного виготовлення бібліографії перекладів з чужих мов на українську мову і просить Українське Товариство Прихильників Книги в Празі зайнятися тією справою.

10. 2УНЗ'їзд признає бажаним далі публікувати бібліографію чужинних праць про Україну і доручає цю справу Укр. Т-ву Прих. Книги в Празі.

11. 2УНЗ'їзд вітає вістку про видання Українським Академічним Комітетом підручника українознавства англійською мовою і висловлює бажання, щоб подібні підручники появилися й іншими мовами.

12. 2УНЗ'їзд признає користність планового співробітництва в чужомовних лексиконах.

13. 2УНЗ'їзд признає конечність перевірки чужомовних підручників і доручає українським науковим установам зайнятися тією справою.

14. 2УНЗ'їзд признає дуже бажаним творення українських від-

ділів по чужих бібліотеках і забезпечення їх українською літературою і вітає дотеперішню діяльність обмінного бюро Українського Науково-го Інституту в Берліні, яке проситься вести далі обмін для всіх наших інституцій закордоном.

15. 2УНЗ'їзд звертає увагу краєвих і закордонних наукових організацій на потребу опрацювання і видання географічно-статистичного атласу України з українським і чужоземним текстом.

16. 2УНЗ'їзд признає користність видання справочника для подорожів по українських землях і рішає в тій справі звернутися до одного з українських видавництв («Червона Калина»).

17. 2УНЗ'їзд признає дуже бажаним видання українського статистичного щорічника для всіх українських земель.

18. 2УНЗ'їзд признає вагу Українського Музею Визвольної Боротьби в Празі, який повинен бути центральною музейною і архивною організацією закордоном.

19. З огляду на те, що в різних випадках різні люде вживають різних систем для писання українських слів (заголовків творів, імен авторів) латиницею, та з огляду на потребу фахівцям мати свою окрему систему української латиниці, з'їзд висловлюється за конечність утворити одну систему українського латинського правопису і для виробу цієї системи покликає комісію з таких осіб: Сімович, акад. Стоцький, Артимович, Чижевський, Чехович.

20. На підставі резолюції, прийнятої Економічно-Кооперативною підсекцією по докладу інж. Денисенка «Проблема української технічно-господарської освіти», з'їзд визнає особливо важливим для піднесення добробуту українського народу організацію та поширення українського технічно-господарського шкільництва й освіти.

21. 2УНЗ'їзд звертає увагу на потребу приступних, по змозі коментованих видань окремих більш популярних творів українських мисленників (Сковороди, Гоголя, Юркевича, Потебні і т. ин.).

22. 2УНЗ'їзд звертає увагу на потребу ввести шляхом популярних видань у сучасній ортографії українських письменників старших часів для вжитку найширших кол українського суспільства.

23. З'їзд звертає увагу на потребу заведення викладів української філософії на українських високих школах. Ці виклади мають переводитися у широких рямях на тлі історії української духовної культури взагалі та історії західне-європейської філософії.

24. 2УНЗ'їзд висловлює побажання, щоби ті українські інституції і приватні особи, які мають у своєму розпорядженню музеальні і архивні збірки, зволили зробити їх доступними для науково-дослідчої праці. Наколи ж це з якихось причин тяжко виконати, то щоби по можливості передали свої збірки до більших українських музеїв і сховищ громадського значіння.

25. Визнаючи велику вагу дослідження історії зносин України з західне-європейськими державами, історична підсекція звертається до Академічного Комітету з проханням — ужити відповідних заходів, щоби уможливити поодиноким дослідувачам української історії подорожі для праці в закордонних архивах.

**С. Н.**

## Емануель Евен

---

Підчас останніх виборів до французької палати депутатом од Парижу обрано вчетверте п. Емануеля Евена. Задовольняючи бажання численних наших читальників, подаємо нижче короткі біографічні дані про переобраного депутата, відомого приятеля України, який своєю книжкою «Le problème de l'indépendance de l'Ukraine et la France» сміливо і рішуче став в обороні її прав за незалежність.

На цьому місці складаємо йому привітання іменем усіх наших земляків і побажання успіху в його праці.

---

Емануель Евен народився 16 січня 1864 року в Парижі. Скінчивши коледж Ролена, п. Евен з 18 років почав працювати в банку. Вступивши на юридичний факультет, увечері займався студіями, не залишаючи праці в банку. Успішне закінчення факультету рішило його будучину. Вже в 1886 році він вписався до адвокатури Парижа.

Діловий адвокат, займаючися спеціально фінансовими питаннями, справами товариств та постачання, він став дуже скоро радником багатьох синдикальних палат.

У 1899 він виступив як адвокат в Найвищій Суді (процес Ліг і Змови), а трохи згодом, підчас муніципальних виборів в 1900 році, дав згоду виставити свою кандидатуру до Муніципальної Ради. Його було обрано, потім переобрано більшістю, яка все зростала в 1904, 1908 і 1912 роках.

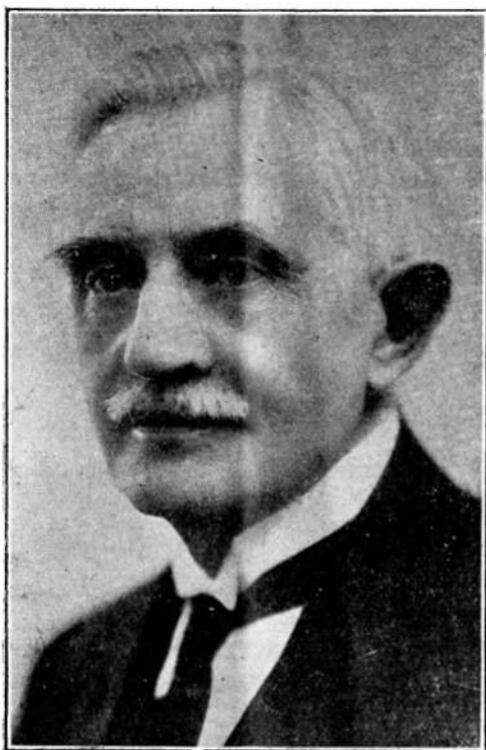
Належачи до лівого центру, п. Евен в Муніципальній Раді віддався вивченню економічних доктрин і їхнього практичного прикладення, вивченню питань державної монополії, газу, електрики, транспорту.

На початку війни 1914 року п. Евен, будучи заступником голови Муніципальної Ради, пішов до війська, як звичайний вояк; був ранений під Шарпантрі, був одзначений в бою та отримав за бойові заслуги офіцерську рангу. В 1919 році вернувся з війни лейтенантом з Croix de Guerre та орденом Почесного Легіону, працюючи перед тим уже в генеральнім штабі при маршалі Фоші, потім у ген. Гуро, а згодом у маршала Ліотея.

В 1919 році п. Евена обрано вже головою Муніципальної Ради і він приймав од Парижа подібні війська, що верталися до столиці з фронту. Тоді, у 1919 році, його було обрано депутатом од Парижа (в листопаді), потім переобрано в 1924, 1928 і 1932 р. р.

В Палаті він скоро здобуває численних прихильників і великий авторитет.

Поступово він був головою рахівничої комісії, членом комісії головної адміністрації, членом комісії по справах копалень та рухомої сили, членом комісії торгу та промисловости, членом комісії загального голосовання, членом комісії по закордонних справах та членом



Емануель Евен

---

багатьох інших організацій. Він є головою по-за парламентарного комітету захисту торгу і так само головою групи захисту податкоплатильників. Кільки місяців тому обрано п. Евена головою Комітету ім. Делямара у французькому Товаристві Українознавства.

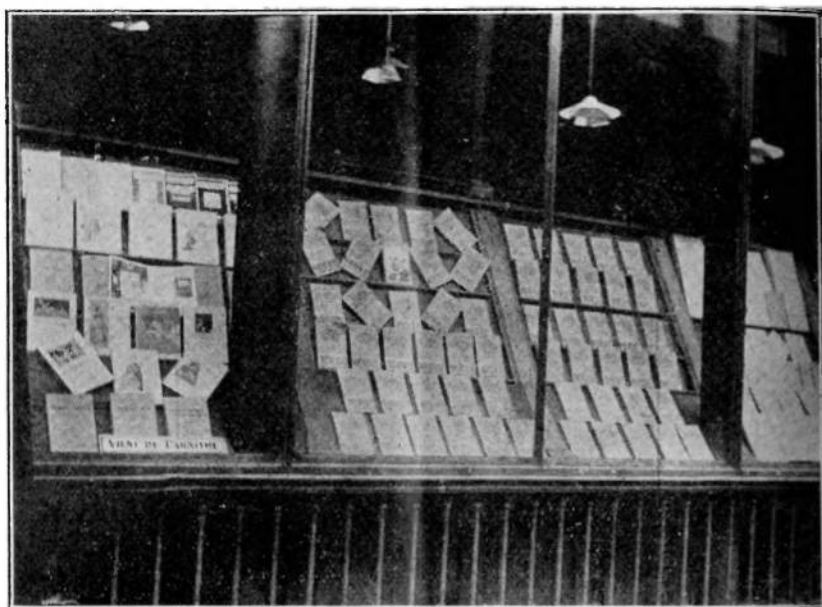
---

### З міжнароднього життя.

— На Далекому Сході.

Два центри світової уваги й занепокоєння зазначилися в-осени минулого року, зостаються ними й на сьогодні. Один з них в Азії, на Далекому Сході її; другий — у самій тязі Європі. Перший — це береги Тихого океану і японська на них політика; другий — Германія, а в ній — буйне наростання гакенкрєйцерівської полтичної сили.

Про обидва оті явища свого часу не раз говорилося на цьому місці. Вказано було причини, що викликали їх до життя; зважено було зв'язані з ними перспективи в майбутньому. Тому обмежимося лише реєстрацією



*Витрина з книжками п. Євена «Le problème de l'Indépendance de l'Ukraine et la France» в книгарні Félix Alcan у Парижі.*

нових фактів, виявів то-що. Спинимось поки-що на цей раз на Далекому Сході.

Манджурська антреприза, розпочата японцями минулою осени, продовжена з математичною, так мовити, вирахованістю. Як відомо, леві цього грандіозного політичного підприємства були такі: по-перше, — окупація манджурських територій, зв'язаних з залізними дорогами в цій країні; по-друге, — очищення Манджурії від представників китайської місцевої і центральної влади та від їх впливів. І нарешті — проголошення Манджурії та внутрішньої Монголії незалежною від Китаю державою. Боротьбу за цю нову державу ведено було японцями в двох напрямках: 1. в самій Манджурії, де завданням їх було зломити силу спротиву різного роду військових китайських формацій регулярного та іррегулярного характеру, чисельність яких нараховувалася в дві-три сотні тисяч людей; 2. в околицях Шанхаю, де японські війська, починаючи з січня поточного року, зустрілися з найкращими арміями китайського уряду, європейськи організованими і вишколеними.

Шанхайські бойові операції цими днями, після тяжких жертв з боку китайців і великих зусиль з боку японців, — дійшли свого кінця. Противниками підписано протокола про замирення, до якого факту спричинилося посередництво представників великих держав, — Америки, Англії то-що, інтереси яких вимагали того замирення.

Операції ті назверх мали причиною своєю — образу китайцями імені мікадо та бойкот японського краму; по суті — всні стали неначе-то наперед задуманою військовою диверсією, яка мала на меті, з одного боку, вказати китайцям свою силу і погромивши їх кращі війська, не допустити їх до Манджурії, а з другого — одтягти світову опліну від манджурських

справ і тим встановити там для себе можливість вільної руки і вільного чину.

Коли саме це японці мали на меті, то вони, чого хотіли, досягли. У міжнародного обігу політичної опії манджурська справа вже на сьогодні майже цілком втратила свою недавно етикетку справи китайської. Що-ж до китайської центральної влади, то її ліпші війська шанхайськими операціями дезорганізовані до решти, і на довгий час їх не можна буде використати для боротьби з японцями в самій Манджурії.

Єдине, що залишилося тепер китайцям, це надія на допомогу за інтересованих у манджурських справах. Таких держав було начеб-то кілька, а між ними найголовніші — Франція, Англія, Америка і нарешті ССРСР. Були — але на сьогодні справа обернулася інакше. Так, Франція, яка було виявила певні симпатії до Китаю за часів міністрування небіжчика Аристида Бріана, дуже скоро змінила напрям своєї далеко-східної політики, і тепер можна говорити скоріше про її симпатії до Японії, бо і французькі реальні інтереси на тому сході справді таки мають багато спільного з інтересами як раз японськими, а не китайськими. Ту саму політичну лінію, лише далеко виразніше, провадить і Англія, що була ще так недавно офіційним союзником Японії і відчуває сприятливі для неї тенденції того союзу і зараз. Сполучені Штати Північної Америки, що правда, на початках у рішучий спосіб запротестували було проти японської експансії на азійському суходолі, але рішучість ста зломилася перед наявним фактом неможливості якої б то реальної інтервенції що-до манджурсько-япнських справ. Війна? Вона зараз виключена для Америки, бо, як, і всі інші, переживає і ця держава жорстоку економічну кризу, бо ізольована вона у цій справі політично, бо не може і не сміє вона вислати свої війська й свою флоту через океан за тисячі морських миль, мабуть, на вірну загибель. Тому Сполучені Штати к'нцем обмежилися лише сфійною заявою про те, що поява нової манджурської держави протирічить договору дев'яти великих держав про недоторканість китайської території, і що вони, Штати, тої держави не визнають. Заява — чисто словесна, якій можна ще до того й протиставити американську ж (президента Вільсона) тезу, прийняту і Європою, про право народів на самовизначення, в даному разі — праву манджурів.

Окреме і специфічне становище що-до манджурських справ мусить займати ССРСР. Уже самий факт появи Манджурської держави цілком реально порушує інтереси большевицького союзу, яксму, згідно з договорами, належали північно-манджурські впливи, рієні своїм значенням так званому напівколоніальному володінню. Але нова держава виявила вже на сьогодні й притягливу до себе силу і внутрішню тенденцію до посилення. Уже приїздив до Мукдену уповноважений Далай-Лами з Тибету, щоби розважити питання про Тибетсько-Манджурську федерацію; з другого боку, в самій Манджурії уже плекають плани про встановлення великої Манджурсько-Сибирської держави, яка б на захід, схід і північ простягалася б до Байкалу, Льодового й Тихого океанів і була збудована на ышталт Сполучених Штатів Північної Америки. Багато розмов останніми часами і про можливе появлення нових «буферних» держав у Східному Сибіру та на Зеленому Кліні... Як свого часу вказано було на цьому місці, большевики за цими планами справедливо вбачають япнські бажання викинути навіки московських людей з цілого східного Сибіру. Зважаючи на свою нездібність боротися з Япнією, большевики ще недавно хотіли було поставитися до вказаних бажань цілком пасивно, тоб-то одійти за Байкал, а по потребі і за Урал. Але щось змінилося за цей час у Московському царстві, зайшли там якісь нові настрої, з'явилися нові наміри. Большевики вже начеб-то хочуть не одходити, а боротися, може як раз тому, що отой одход для дальшого існування їхньої влади був би ще небезпечніший за саму нещасливу війну, бо ж у війні, будь-що будь, якийсь шанс є, а в одході — жадного. І подібне на те, що Москва стоїть зараз перед привідям близької не наступної і не охорсної війни, а отой третьой, що про неї говорив якось її червсний пан, — вимушеної війни. Як свідчать про те

промови большевицьких лідерів і відомості чужих кореспондентів із ССРСР, большевики вважають війну небажаною і небезпечною для себе, але неминучою. Вони до того готуються, настрої в них войовничі, але одночасно й пригнічені, до бою, мовляв, треба йти, та сподіватися успіхів не можна.

Слідом за большевиками, європейська преса так само вважає неминучим японсько-совітський конфлікт на Далекому Сході. Зараз в ній вже навіть не розважають про його причини, а впрост починають обчислювати сили можливих противників, що стоять там на місці, на поготові. Згідно з тим обчисленням большевики зосередили вже в головному операційному пункті Забайкалля (Чита) по-за 150 тисяч свого кращого війська, на допомогу якому поставили 60.000 військ совітської Монгольської республіки та кілька десятків тисяч якихось добровольців, мабуть таки так званих червоних китайських та корейських військ, організованих совітськими інструкторами наполовину, коли не на більше, — із росіян. Загальну ж силу своїх військ на далекому Сході Москва начеб-то має намір довести до 700-800 тисяч, додавши до них 1.500 аеропланів у то-що. Проти цих московських сил японці в Маньчурії, згідно з цифрами анкетної комісії Ліги Націй, яка зараз перебуває в цій країні, мають свого війська 202 тисячі та 60 тисяч вивчених ними манджурів. Російсько-японська війна з років 1904-1905 вказує, що всю силу своєї армії японці можуть, по потребі, легко довести до 3-4 і більше мільйонів, і ті мільйони будуть збройно обслужені згідно з останнім словом воєнної техніки.

Такі взаємні сили противників. Вони говорять самі за себе, бо цифри ті виключають для большевиків які буть надії на збройний успіх. З'явилися в пресі і здогади, коли той конфлікт має початися. Статися це має начеб-то ще на початках близького літа, до періоду дощів, отих злив, що панують за літніх місяців у Маньчурії. Таким чином, коли ці здогади в рні, чекати зосталося не довго. «Полум'я війни», — виголосив у Москві червоний маршал Ворошилов цими днями, — «вже палає біля наших кордонів». Будемо сподіватися, що кордонами справа не обмежиться, а перекинеться з по-за них і до сзредни московської комуністичної держави.

Observer.

---

### 3 широкого світу.

---

— 6 травня росіянин Горгулов зробив замах на президента Французької республіки Поля Думера, який 7 травня помер. 10 травня обрало у Франції нового президента республіки п. Альберта Лебрена.

— Вибори до Пруського сейму закінчилися з такими результатами: гітлерівці — 162 місця, соц.-дем. — 93, католицький центр — 67, комуністи — 57, партія Гугенберга — 31, решта — 12.

— Англійська влада заборонила конгрес Індійських націоналістів.

— Підчас параду японських військ в Шанхаю, корейський анархист кинув бомбу в групу офіційних осіб. Тяжко поранено японського посла в Хині Шіфемітсу, генералів Ш.ракаву та Уйєла і кілька представників місцевої японської колонії.

— Чотири іспанських провінцій басків подали до іспанського парламенту проєкт баської автономії.

— Японське командування розпочало операції проти хунхузів у Маньчурії.

— В Шанхаї підписано японо-хинське перемир'я.

— В Парижі (41, rue Gay-Lussac) заснувалося, під головуванням проф. Іанжвена, Інтернаціональне Університетське Товариство.



# Хроніка.

## З життя укр. еміграції.

### У Франції.

— Місія Української Народньої Республіки у Франції надіслала прем'єр - міністрові Франції, з приводу замаху на президента республіки, лист з виразами співчуття.

— Засідання Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції. 9. V у Парижі відбулося засідання Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції. Відкриваючи засідання голова Ради п. Шумицький звернувся до Генеральної Ради з промовою, в якій, відзначивши трагічну подію, яка до глибини свилиювала цілу Францію, і підкресливши всю ганебність убивства всьма поважаного президента Французької республіки, яка завжди серед усіх держав відрізнялася своїм людяним і гостинним відношенням до чужинців і емігрантів, — запропонував вшанувати пам'ять померлого президента Поля Думера вставанням і дотриманням хвилини мовчанки, а рівнож вислати глибоке співчуття в імені Союзу пані Думер і урядові Французької республіки. Всі присутні члени Генеральної Ради встають і по дотриманні хвилини мовчанки одноголосно ухвалюють пропозицію голови Ради.

Після цього Генеральна Рада приступає до обміркування біжучих справ Союзу. Заслухуються інформації про відкриття дитячої школи при Ліонській громадї, обмірковується становище організації в Кресо, доручається секретаріатові привітати Українську Господарську Академію в

Подєбрадах з приводу десятиліття її засновання і т. ин.

Далі остаточно обмірковується справа скликання чергового з'їзду Союзу. Постановляється, що з'їзд відбудеться в Шалеті 16-17 липня. В зв'язку з цим доручається секретаріатові разом з Шалетською громадою подати відповідні заяви до належних влад, а рівно ж заопікуватися цілою підготовкою з'їзду.

Беручи на увагу останню трагічну подію, Генеральна Рада ухвалює вислати до всіх організацій Союзу спеціального обіжника з проханням, щоб організації твердо дотримувалися всіх правил приймання і виключення членів, а рівнож неослабно вимагали від усіх своїх членів високої моральної поведінки і повної лояльності і тактовности у відношенні до законів країни, в якій живуть і широкою гостинністю якої так вільно, як ні в якій иній країні, користаються.

По цьому Генеральна Рада переходить до обміркування питання про розподіл 10 тис. шв. франків, асигнованих у розпорядження Гол. Емігр. Ради Офісом Нансена, і виносить побажання, щоб Гол. Емігр. Рада з загальної суми уділила Союзові у Франції 2 тис. шв. фр.

В біжучих справах Ген. Рада обмірковувала ще справи церковні і допомоги безробітнім. Що-до церковних справ, то вона прийняла інформації: 1) про подорож п.-о. Гречишкіна до Ліону і Кан, де в н має пробути до 22. V з тим, щоб повернутися до Парижу служити служби Божі по бл. п. Головному Отаманові С. Петлюрі; 2) про поліпшення організації Паризької парафії; 3) про проект переїзду п.-о. на життя до Шалету і т. п.

Відносно допомогової акції безробітнім, Ген. Рада постановляє вжити всіх засобів, щоб поповнити свій допомоговий фонд.

— З діяльності Головної Еміграційної Ради. З огляду на українські маніфестації в день 1 травня на честь Вашингтона в Америці, секретаріят Головної Еміграційної Ради вислав американському послові у Парижі такого листа:

«Пане После, у момент, коли відбуваються у Сполучених Штатах великі маніфестації українців на честь Джорджа Вашингтона, я маю шану висловити вашій ексценції від імені всієї української еміграції наше замилування ділом боротьби Д. Вашингтона за незалежність Сполучених Штатів, і нашу велику симпатію до американського народу».

На повищого листа пан посол відповів так:

«Пане генеральний секретарю, оцим маю шану підтвердити одержання вашого вельми прихильного листа і дякую вам сердечно за почуття, що ви їх висловили в імені української еміграції на адресу Джорджа Вашингтона і американського народу».

— З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Співчуття Т-ва з нагоди смерти президента Республіки. Управа Т-ва розіслала з нагоди трагічної смерті президента Французької республіки листи із співчуттям від імені бувших українських вояків. Лист, надісланий пані Думер, звучить так:

«Вельмишановна Пані,

Глибоко обурені огидливим атентатом, жертвою якого став Пан Поль Думер, Президент Республіки, маємо за шану надіслати Вам, Шановна Пані, в імені всіх бувших українських вояків у Франції, наш найщирший співчуття.

Із смутком у серці, приєднуємося ми до національної жалоби, що покрила цілу Францію.

Просимо прийняти, Шановна Пані, вирази нашої найглибшої поваги.

О. Удовиченко (—), ген. штабу

ген - хор., голова Товариства; М. Ковальський (—), секретар». Так само надіслано було листи до п. А. Тардье, голови ради міністрів і міністра закордонних справ п. Пієстрі, військового міністра, ген. Вейтана, генерал-інспектора французької армії, та п. Жозефа Граньє, голови Французької Федерації Комбатантів, до якої входить Товариство.

Крім того вислано було листа з співчуттям та побажанням скорого видужання п. Клодові Фареро-ві, якого, як відомо, було поранено підчас атентату на президента республіки.

Загальні збори членів Т-ва (Паризька група). В суботу 23 квітня в помешканню ред. «Тризуба» відбулися загальні збори членів Товариства Паризької групи. На цих зборах Управою було зроблено доповідь про діяльність Товариства за час з 1-го січня по 15 квітня 1932 року. За цей час прийнято було нових членів 26. Відкрито було філію Т-ва в Регені, призначено зв'язкових Т-ва в Пон-де-Шурюї та в Кудро-Шель. Зачитано було доповіді про життя наших філій на провнції, де життя стало тяжчим завдяки загальній кризі та безробіттю. Всюди на провнції відбулися одначе традиційні святкування 22-го січня та Крут, а також святкування роковин гетьмана І. Мазепи і Т. Шевченка. Одною з головних справ, що обговорювалися на зборах, це була справа прохання до Міжнародного Офісу Нансена в Женеві про отримання субсидії на будівлю Дому Інваліда на хуторі Т-ва, та кредитів на урухомлення господарства Т-ва на хуторі. Управою Т-ва було зроблено відповідну підготовку перед членами Ради Офісу. В цій справі дуже помогли як члени Управи Федерації, до якої Т-во входить, так і Міжнародна Федерація Комбатантів «ФІДАК». Одначе, засідання Офісу, яке одбулося 20 квітня, не було сприятливим для б. вояків, бо справа як субсидії, так і кредитів, не вняснена. Офіс вирішив лише дати, через посередництво Головної Укр. Емігр. Ра-

ди, 50.000 фр. на потреби всієї української еміграції закордонном, зазначаючи, що більшість цих грошей має піти на влаштування і допомогу тим українським біженцям, які недавно перейшли Дністер. Тому, що справа Т-ва не вирішена і тому, що одночасно офіс уділив кредити багатьом російським організаціям, то Управа свої заходи що-до отримання субсидій рішила продовжувати далі, уважаючи себе в праві протестувати проти нерівного трактування українських вояків і російських емігрантів. Збори, заслухавши звіт Управи, особливо відмітили надзвичайно цінну допомогу, виявлену як Французькою так і Міжнародною Федерацією, а тому постановили висловити від зборів подяку п. Жозефові Граньє, голові Франц. Федерації, п. Деляшові, генеральному секретареві тої ж федерації, та п. Роже Марі-д'Авньо, генеральному секретареві Міжнародної Федерації «ФІДАК».

Другою важливою справою, що займалися нею збори, це було питання безробіття. Заходи Управи перед міністерством праці не увінчалися успіхом з огляду на те, що нове міністерство, яке прийшло після кризи, не встигло певно розглянути прохання Управи, а до того посилення кризи і заострення безробіття, що еликала багато інструкцій що-до обмеження чужинської робочої сили, стали на перешкоді заходам Управи. Управа поновить свої заходи, як тільки політична ситуація нового уряду усталиться. Окремі ж заходи Управи в окремих випадках увінчувалися в більшості успіхом, як що-до влаштування на працю, так і що-до інтервенцій в справі отримання «шомажу». При чому Управа допомагала не тільки членам Т-ва, але і не членам — б. воякам. Організований збір допомоги по иніціативи голови Товариства п. ген. О. Удовиченка, дав наслідки. Зібрано було до 700 фр., які і видано було безробітнім. З окремих постанов по цьому питанню слід здати одну: члени Т-ва (Перизька група) постановили скласти

себе податком в сумі 5 фр. на місяць на користь безробітніх.

Хутір Т-ва. Зараз на хуторі заходами Управи Т-ва розпочато і закінчено упорядкування ґрунту. Його було перекопано, розбито грядки, засаджено і посіяно свочі та ягоди. Цілий кусок ґрунту перекопано та засіяно овсом та конюшиною. В центральній клумбі, що оточує тополлю імени Головного Отамана С. Петлюри, посаджено троянди. Ці всі заходи майже вичерпали засоби Товариства, однак Управа переводить даліше упорядкування, уважаючи, що рік господарчий не повинен пропасти. Ріжні проєкти з розширенням господарства та з будівлею одкладено до часу, коли на то будуть відповідні кошти.

— З життя Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць квітень Б-ка дістала пожертви книгами та инш. друками від таких осіб та організацій: 1. Х. Якимчука (Париж) — 2 кн. 2. Проф. 1. Бсберського (Канада) — 6 кн. 3. Ген. О. Удовиченка (Париж) — 1 кн. 4. Редакції «Тризуба» (Париж) — 2 кн. та 12 фото. 5. 3. Безуглого (Париж) — 3 фото. 6. Бор. Лазаревського (Париж) — листи його брата за р. 1931. 7. В-ва «Студентський Шлях» (Львів) — 1 кн. 8. Від пані Ганци Безкоровайної (Париж) — 1 виштити рушник. 9. Пані С. Косенкової (Париж) — 1 кн. 10. П. Сікори (Варшава) — 1 кн. 11. Від родини Токаржевських - Карашевич (Париж) — 12 книг. 12. С. Скрипки (Каліш) — 3 фото. 13. М. Шумицького (Париж) — 4 кн. та 1 журн. 13. М. Горюлюка (Париж) — 4 писанки.

Грошеві пожертви надійшли від таких осіб: 1. Від ред. «Тризуба» — 100 фр. на опал. 2. п. М. Горюлюка (Париж) — 40 фр. та від пані Яковлєвої (Бельгія) 28 фр. Замість Великодніх поздоровлень надіслав п. інж. С. Момот з Білостоку 25 фр.

Ці дари. Цими днями одержано від Т-ва Допомоги емігрантам у Львові дві скрині з зібраними книгами та иншими річима. Одержано більше 500 книг — дар ріжних осіб та більше

600 фотографій. Останнє — це дар п. Л. Янушевича зі Львова. Тут ми находимо не тільки фотографії церков, будинків, краєвидів, але й до сотні фотографій живих людей: сучасних письменників, малярів, композиторів, нашу будучу силу й надію. Кільки десятків оправлено в прекрасні рямці. І всі ці фото чудово виконані. П. Янушевич надіслав також гучульський килимок та дві речі гуч. виробів. Ми складемо п. Янушевичеві нашу найщирішу подяку за ці коштовні дари, як рівнож і Т-ву, що поклопоталося переслати ці речі.

— Українська служба Божя в Ліоні. У суботу 23 та в неділю 24 квітня с. р. відбулися в Ліоні урочисті служби Божі та говіння. Служби Божі було відправлено в грецькій православної церкви, а після служби в неділю 24. IV відбулися загальні збори в руючих з ниціяти-ви п.-о. Гречишчина. На цих зборах в Ліоні наново засновано українську православну парафію, до ради якої обрано пп. Бойка, Овсієнка та Іщенко. Присутні на зборах були сфотографовані п. Іщенко.

— Відкриття дитячої школи в Ліоні. У неділю 24 квітня с. р. п.-о. Гречишкін, після відповідного слова, відправив коротке молебствіє перед початком навчання в українській дитячій початковій школі при Ліонській філії Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. Цей день, на бажання батьківського комітету, є днем офіційного відкриття в Ліоні дитячої школи; школа ж, хоч і без сталого помешкання, провадить навчання ще від 13 березня с. р. Учителями школи є пп. Ганченко та Горбатенко. Учні в школі є 10. Значна більшість дітей уже вміють читати рідною мовою. Щастя Боже!

— Шевченківське свято на Рів'єрі. В неділю 24 квітня с. р., в місті Кан-ля-Бока, заходами місцевої української громади, вперше на французькій Рів'єрі, відбулося прилюдне свято на честь Тараса Шевченка.

Салю оздоблено зеленню, гірляндами з жовто-блакитними прапорами, князівським золотим тризубом по-між двома перехрещеними великими нашими державними прапорами; під тризубом уміщено портрет великого нашого поета Тараса Шевченка. Салю переповнена. Серед присутніх повно запаморочених московським дурманом так званих малоросів, чимало французів. Невеличка купка українців, членів місцевої Української Громади, цілком губиться в загальній масі присутніх. Їх можна пізнати головню по національних відзнаках, як і по тому, що, уступаючи свої місця гостям, вони на салі стоять.

Коли прийшов час починати, за столом президії зайняв місце артист-бандурист п. Василь Ємець, який на прохання громади відкрив свято коротким вступним словом, присвяченим найбільшому синови всієї України — Тарасові Шевченкові, могутнє слово якого розбудило український нарід до боротьби за краще й щасливіше життя. Далі п. Ємець представив присутнім заслуженого українського діяча п. Григорія Довженка, який уже втретє на своїм в ку перебуває на еміґрації, та який має прочитати реферат.

Десь із задніх рядів підвівся дідусь з великою, білою, як сніг, бородою. Пого наближення до столу присутні зустріли овацією. Потім усе стихло і на салі озвався лагідний голос. Все насторожилося, бо кожному було цікаво, що скаже той білобородий дід. Лагідний голос промовця тим часом все дужчав, зростав у своїй силі і змінився нотами обурення. Здавалося, що ще одна хвиля, ще одне слово докору й наші «малороси» не витримають, бо гірка правда тяжким молотом спадала на голови свідомих, а більше несвідомих українських відступників. Здавалося, що повстане замішання й салю спорожніє. Але по таким критичним моментам по салі знову залунав лагідний голос доброго, люблячого своїх дітей батька, і всі сиділи тихо, затаївши духа, не ворухчись; а коли хто й розбив який рух, то хіба для того,

щоб утерти сльозу. Часом здавалося, що це говорить сам батько Тарас, що зійшов з портрету — така була велика сила незвичайної експресії промовця. Але особлива й урочиста була хвиля, коли п. Довженко запропонував усім встати і ніби молитву проголосив: «Великий дух Тараса є з нами». Так, як говорив п. Григорій Довженко, міг говорити не лише промовець з ласки Божої; то мусів бути ще й українець, у якого любов до України записується кров'ю власного серця.

По рефераті йшла декламація «Тарасова ніч», яку добре виконала панна Ляля Коннова. Досить пристойне українське вбрання, гарний в'юк зі стрічками, а головне — типове українське смугляве обличчя стрункої, як тополя, молодой дівчини, яке доповняло те, чого бракувало в стильності її вбрання. Публіка з великим інтересом вислухала декламацію й нагородила молоду артистку гучними сплесками. Рівно ж щиро вітали й молодшу її сестру, панну Нану Кононову, яка з великим почуттям і з любов'ю українською вимовою продекламувала «Три шляхи». Своїми типовими українськими обличчями та національними різнокольоровими вбраннями, — вони були справжніми українськими квітками, що оживляли собою цілу сальо.

Після того п. Василь Ємець подивив своїми вражіннями з подорожі на могилу Т. Шевченка, яку він одвідав у травні 1913 року. Це оповідання перенесло слухачів у ті часи, коли без присутності московської поліції не можна було навіть поклонитися могилі великого поета. В цій подорожі, яку влаштував київський Український клуб, взяли участь і де-хто, тоді, з австрійських українців, один з яких, студент львівського університету п. Василь Семець упав смертю хоробрих в одному з перших боїв з московськими ордами при обороні Києва в 1918 році.

Ці оповідання були влучним доповненням до реферату й викликали у присутніх велике вра-

жіння. Перший відділ свята закінчив п. Василь Ємець декламацією «Холодний Яр», попереджаючи словами вірша присутніх «малоросів», що «в день радости» (Україні) над ними «розпадеться кара» і що знову «повіє огонь з Холодного Яру». Оплески були відповідю на ці слова Шевченкової перестороги всім нашим зрадникам та збаламученим Москвою темнякам. Не знати за що саме «малороси» вітали нашого артиста, — чи за те, що добре продекламував, чи може в цю хвилю вони почули себе синами великого українського народу й погоджувалися з тим, що всім нашим відступниками, які ще й нині перебувають в московських організаціях, справді буде велика кара, яка, віримо, вже не за горами.

Другий відділ свята почався рефератом про Тараса Шевченка французькою мовою, який призначався для присутніх французів і який зачитав п. Василь Ємець. Так як про свято було дано інформаційні замітки і до французьких газет (які, до речі, ці замітки умістили з охотою), було на салі чимало й французів, і тому цілком на місці було пояснити французам, ким був для нас великий оренбурзький засланець. По цім рефераті відбувся невеликий концерт п. Василя Ємця.

Свято закінчилося надзвичайно ефектовним виступом згадуваних уже двох сестер, учениць балетної школи, Лялі й Нани Конових, які чудово і за великого успіху у публіки протягнували український національний танок топака. З таким темпераментом могли танцювати лише українки, і то ті, в жилках яких тече запорізька кров. Їм було піднесено цілком заслужені квіти. Бажаємо їм і надалі як найбільшого успіху в їх праці, і віримо, що в недалекій будуччині принесуть вони своїм мистецтвом честь своїм батькам, а собі й Україні — славу.

На закінчення треба подякувати за поміч по влаштуванні свята передусім французам, а саме — власникові скляної фабрики панові Lou's Jourdan'ові, який не

взяв ні сантима за салю і який все йде на зустріч Українській Громаді, та панні Jeanne Moillon, яка зробила для свята чудові національні жовто - блакитні відзнаки. Рівно ж належить подяка і панові Петрові Гладшцу, всім учасникам та тим, хто хоч щось допоміг успіхові свята. Зокрема належить якнайбільше узнання й подяка панові Віктору Котвицькому, звичайному козакові й учасникові трагічної і героїської події під м. Базаром, який і на вигнанні, не жалуючи ні часу, ні грошей, активно працює для української справи. Своєю особистою поведінкою і працевитістю він пригортає увагу й французів.

Що до громадської роботи, то своєю відданістю він міг би зробити честь любій українській організації. Саме таких вірних, жертовлюбних, ідейних і тверезих людей, як п. Віктор Котвицький потрібні Україні якнайбільше.

Так українці, перебуваючі на Рів'єрі, відзначили пам'ять найбільшого сина України — Т. Шевченка.

В. Слобожанський.

## У Польщі

— Професора П. Андриєвського запрошено до Варшавського університету. Ветеринарний факультет Варшавського університету запросив читати лекції відомого українського вченого проф. Петра Андриєвського, бактеріолога.

Проф. П. Андриєвський після дворічного перебування в Судані, перебуває тепер в околицях Білостока в Польщі і неустанно працює над різними своїми відкриттями, постачаючи для європейських наукових журналів свої статті і замітки.

## В Румунії

— Українська еміграція — Державному Центрові. З нагоди Великодніх свят, з Букарешту на ім'я п. заступника Голови Директорії

та Головного Отамана Війск і Флоти Української Народньої Республіки Андрія Ливицького послано таке привітання: «Христос Воскрес! Громадсько - Допомоговий Комітет — в імені всієї української організованої еміграції в Румунії — вітає Вас, а у Вашій особі й весь наш державний центр з Великодніми святами і бажає, аби ще в цьому році вітав Вас радісно наш великий стельний Київ».

Все віщує можливість ґрунтовних змін у світі, а в тому числі й на нашій батьківщині.

Завдяки невтомній праці нашого державного центра, під Вашим неусипним проводом, Пене Президенте, державна ідея України стала не тільки відомою на міжнародньому терені, але й придбала для себе впливових прихильників. Через те ми певні в тому, що коли надійде слушний час, наш державний провід зуміє використати його й зреалізувати наш державний ідеал на шастя України і собі на славу.

Українська еміграція в Румунії терпеливо очікує цього часу, будучи гетьвою кожною хвилиною віддати всі свої сили для добра та волі України.

Слава Україні!

Слава Вам, Пане Президенте!

Слава національному урядові Української Народньої Республіки».

Привітання підписали: заступник голови Комітету: д-р Василь Трепке та секретар Дмитро Геродот.

— Еміграція в Румунії — своїм землякам. З нагоди Великодніх свят з Букарешту послано до всіх організованих громад на терені Румунії, а також і до українських організацій закордоном таке привітання:

«Дотримуючись усталених традицій, вітаємо у Вашій особі всю українську еміграцію з Великодніми святами та бажаємо всім нашим братам по недолі, щоби їхні терпіння на чужині скінчилися як можна швидче, та щоби той організаційний хист, який виявила наша еміграція на чужині, і той

громадський, а почасти й політичний досвід, який вона набула під час еміграції, могла використати на рідній землі для добра державної України.

Хай-же той дух козацької витривалості, який виявили ми за межами своєї батьківщини, а також і ті почуття єдності та взаємної поваги, які покладено нами в основу нашої спільної національної праці, бувають в нас і далі, скріплюють нас, освітлюють наш тяжкий шлях великих терпнь і дають нам сили зміцнюватися і боротися з численними ворогами визволення України, яких найбільше лякає і непокоїть наша організованість і наша єдність. Бажаємо Вам веселих і щасливих Великодніх свят».

Привітання підписали: за голову Комітету: полковник Гнат Пороховський і секретар Дмитро Геродот.

— В день свята української науки. На ім'я ректорату Української Господарської Академії в Чехо-Словацькій Республіці з Бухарешту послано таке привітання:

«Громадсько - Допомоговий Комітет — в імені всієї організованої української еміграції в Румунії — вітає вс х присутн х земляків своїх з урочистим святом української науки — з десятою річницею заснування Української Господарської Академії в Чехо-Словацькій Республіці.

Українська професура не лише виховала значні кадри національно свідомої, а науково висококваліфікованої інтелігенції, але й заманіфестувала перед чужиною незвичайні організаційні здібності представників української науки.

На знак найщирішого признання та на знак глибокої пошани до них, українська еміграція в Румунії, не лише гаряче вітає їх в нинішній радісній святковий день, але й низько схиляє перед ними своєї голови.

З такою самою щирістю вітаємо ми також і тих, хто взяв шляхетну ініціативу що-до збереження й надалі цієї української високої технічної школи й звернувся до українського загалу зі закликом

підтримати цю ініціативу й вступати до Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Чехо-Словацькій Республіці, кинувши зворушуюче гасло: «Нарід — собі».

Хочемо вірити, що заклик цей знайде відгук в свідомості українського народу і Господарська Академія — цей яскравий смолоскип української науки на чужині — буде й далі виконувати свою важливу і корисну місію на добро і на славу України.

За голову Ком.тету: д-р Василь Трепке; секретар: Дмитро Геродот.

— У зв'язку зі святом Української Господарської Академії в Чехо - Словацькій Республіці Українським Телеграфним Агентством у Румунії (Українта) послано на ім'я ректорату таке привітання:

«Радісно вітаю Високий Ректорат, професуру і студентство зі святом десятої річниці з дня заснування Української Господарської Академії в Чехо-Словацькій Республіці і щиро бажаю, аби цей світильник знання й національного духу не згас, а продовжував яскраво світити аж до того (віру недалекого) часу, коли його можна буде перенести до столиці державної України — до Києва.

Хай-же це урочисте свято не лише наповнює всіх нас почуттям гордості та радості, але й нагадає кожному синові та кожній правдивій доньці України — про їхні обов'язки перед батьківщиною, перед своєю нацією та перед своєю національною культурою.

В імені Українського Телеграфного Агентства в Румунії: Дмитро Геродот.

— Замість святкових поздоровлень Дмитро Геродот та полковник Гнат Пороховський з дружинами замість листовних святкових поздоровлень зложили у фонд Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі, у пресовий фонд газети «Час» в Чернівцях і Союзіві Українських Пластунів у Празі по 50 лев кожний і в кожну організацію, а разом по 150 румунських лев.

## В Болгарії.

— Свято пам'яті гетьмана Івана Мазепи. 20 березня с. р., заходами «Української Громади в м. Пловдиві» відбулося вшанування пам'яті великого гетьмана України Івана Мазепи з приводу 300-х роковин його народження. Вшанувавши вставанням пам'ять борця за волю України, присутні на урочистих зборах заслухали реферат, присвячений життю і минулій діяльності славного гетьмана. Хор виконав декільки українських мелодій.

— Загальні збори Української Громади у Пловдиві. В той же день «Українська Громада» відбула свої загальні річні збори. Рада Громади дала свій звіт про діяльність організації за минулий 1931 рік. Ревізійна Комісія склала звіт про грошовий стан і наявність майна, яким розпоряджає Громада. Як звіт Ради, так і звіт Ревізійної Комісії загальними зборами затверджено. Останньою точкою повістки денної зборів були вибори нової Ради та Ревізійної Комісії на замну старої президії, яка скінчила термін своїх річних уповноважень. На голову Громади одноголосно було обрано старого голову п. Юрка Андриєвського, заступником зівстався п. Пикало Онопрій (він же і скарбник), на писаря обрано п. Б. Кашинського і на радника — п. І. Марченка. До Ревізійної Комісії обрано на голову — п. І. Горянова і на членів — п. п. М. Борисенка та І. Семенченка, на запасових членів — п. п. Ф. Володченка і Ю. Гончаренка.

— Слов'янський вечір у Софії. 16-го квітня с. р. спільними силами культурно-просвітних слов'янських товариств в Софії було аранжовано традиційну вечірку - бал в салоні Товариства «Славянська бесіда». Участь прийняли наступні т-ва: «Славянська бесіда», «Славянсько дружество», «Дружество за культурно обединение на младитъ славяни», «Българско - чехословашка взаимостъ», «Обединение на рускитъ обще-

ствени организации и съюзи», «Полско - българско дружество», «Полско дружество за взаимна помощъ», «Українське культурне об'єднання», «Чехословацки народен домъ «Т. Масарикъ» и «Хърватска колония в София». Кожна із вищезазначених слов'янських організацій виступала зі своєю окремою точкою в програмі вечера, за виключенням поляків, які по непередбаченим обставинам на цей раз не виступали. Чехи дали свої народні пісні (пан К. Хавач — баритон соло). Українці демострували народні танок «гопак» (пані С. Орлова і пан Тахтаї). Хорватську декламацію виконала панна Амалія Базаля. Від росян виступала буваша артистка імпер. театру пані Александрова з чотирма ученицями своєї балетної школи в Софії (російський «хоровод»), а болгари дали дві точки програму: болгарські народні пісні (пані Хр. Морфова - Лукаш) і болгарський народний танок «реченіца» в балетному обробленню (пан Ан. Петров з групою з балету). Усі виконавці цілком заслужено нагороджувалися публікою гучними оплесками і викликами «на біс». Особлиий же успіх мали болгарка пані Морфова і українка пані Орлова. Після концертного відділу розпочалися загальні танці для гостей, які тягнулися до четвертої години ранку.

## У Бельгії

— Засновання Демократичної Громади Українських Емігрантів у Шарлеруа. Після упертої і тяжкої підготовчої праці п. Г. Осмачка, ще молодого інваліда, бывшего воєнка армії Української Народньої Республіки, та при допомозі представника Головної Еміграційної Ради в Бельгії інж. Ю. Яковлева, 28 квітня с. р. відбулися у Льоделінсар - Шарлеруа установчі збори «Демократичної Громади Українських Емігрантів м. Шарлеруа та околиць».

Після ухвалення статуту, з огляду на місцеві обставини, обра-



но тимчасову Управу громади для переведення в життя первісних організаційних заходів. До Управи обрано: п. Г. Осьмачка — голова і скарбник, п. М. Пархуча — секретар, п. інж. Ю. Яковлева — член Управи. Сталі керуючі органи Громади буде обрано на загальних зборах, які мають відбутися в скорому часі.

За прикладом своєї старшої на півтора місяці посестри — Демократичної Української Громади у Flémalle-Grande, Громада в Charleroi постановила подати заяву про вступ до Головної Еміграційної Ради.

Треба зазначити, що в промислово-шахтарському краю Шарлеруа, де до цього часу не було ще жадного українського життя, перебуває сила українців, більшість яких є мало свідомо національно, залюбки зве себе «малоросами», походить переважно з російських «білих» армій та знаходиться під тиском і впливами численної місцевої російської еміграції, яка в Бельгії взагалі в більшості складається з так званих мілерівських та їм подібних кол.

На молодій українській громаді в Шарлеруа лежить велике завдання й велика праця освідомлення своїх людей, пропаганди та боротьби з ворожими московськими впливами.

— Звіт Фонду Безробітних Демократичної Української Громади у Flémalle - Grande. Поступило з Брюсселю від п. Я. О. — 15 фр., п. П. Левинського — 10 фр., з Шарлеруа зі збірки п. Г. Осьмачка — 10 фр. Всім жертводавцям Управа Громади складає щирю подяку. Крім грошевої допомоги, найнезаможніші члени Громади отримали де-яку одіж.

— Замість великих привітань і поздоровлень інж. Ю. Яковлів вислав родині померлого козака Сидора Косенка 20 бельг. фр.

## У Німеччині.

— В Українськiм Науковiм Інститутi в Берліні 27 квітня с. р.

відбувся доклад німецькою мовою проф. д-ра І. Мірчука на тему «Християн Вольф і його школа на Україні», а 6 травня с.р. — доклад д-ра М. Антоновича українською мовою на тему «Трагедія Дон Карлоса в новітній історіографії».

## У Литві

— Академія на честь гетьмана Ів. Мазепи у Ковні. 23 квітня с.р., заходами Литовсько-Українського Товариства та Українського Гуртка, було в Ковні уряджено урочисту академію з нагоди 300-ліття дня народження гетьмана Івана Мазепи. Програма свята був такий: 1. проф. Йонінас прочитав про гетьмана І. Мазепу змістовний реферат; 2. брати М. та Ів. Форостенки та п. Кривоніс заспівали тріо «Ой, горе тій чайці небозі...» та ин. пісні; 3. смичкове тріо виконало низку пісень; 4. було поставлено першу дію з «Наталки Полтавки».

Пані Грабовська в ролі Наталки зробила на присутніх миле і гарне враження своїм лагідним голосом та доброю грою. Добре провели свої ролі також і п. Краковецький — возний, та І. Форостенко — виборний. Наприкінці виступив також і невеличкий хор, який заспівав кілька українських пісень, а п. Минів затанцював український національний танок. Концертний відділ пройшов з великим успіхом, і публіка, яка буквально переповнювала салю, довго не хотіла розходитися і вимагала повторення.

Велика подяка належить секретареві Литовсько-Українського Товариства пану Даудзвардасові, який своєю невтомною та моральною і матеріальною підтримкою заслужився не тільки перед тутешньою українською колонією, але й цілою Україною. Честь йому і велика подяка!

Майже вся литовська преса помістила статті з приводу 300-літнього ювілею дня народження великого гетьмана, а також його портрети.

— Українсько-Литовське Товариство в

К о в н і випустило свій бюлетень ч. 2, в якому поміщено багато матеріалу про українське життя в Литві.

— Розшукується паном Кривоносом у Литві його брат у перших Микола Дадусенко, який років три тому працював на заводі Рено в Парижі. Відомості про п. Дадусенка просить надіслати до редакції.

### У Латвії

— Українсько-латвійський концерт у Ризі. 10 квітня с. р. відбувся у Ризі, в салі консерваторії, концерт відомої співачки пані Заєс, що складався з латвійських і українських пісень. Співачка мала великий і заслужений успіх. На концерті було багато визначних латвійських громадських діячів та осіб з офіційного світу, між якими знаходився також міністр закордонних справ, директор консерваторії і т. д.

Українська колонія була присутньою в повному складі. Режисурі українського відділу допомагала пані Скубнь, дружина відомого тутешнього діяча, українка родом.

Як подія надорозі культурного єднання, концерт пані Заєс напевно знайде в латвійському громадянстві якнайкращий відгук.

### 3 діяльності Французького Товариства Українознавства

— Лекція про Драгоманова в Парижі. 3-го травня с. р. генеральний болгарський консул в Парижі полк. Лямуш прочитав у Французькому Товаристві Українознавства лекцію про Драгоманова. Лекція була надзвичайно цікавою і присутніми була прослухана з великою увагою як в частині біографічній, так і в частині, що характеризувала національні і політичні погляди Драгоманова.

На лекції, між іншим, був присутнім болгарський посол у Парижі та болгарський міністр п. Вазов.

— Академія пам'яті Мазепи. У вівторок 10

травня відбулося урочисте зібрання, влаштоване Французьким Товариством Українознавства на пошану пам'яті гетьмана Івана Мазепи. Належне слово сказав відомий приятель України автор книжки про її незалежність, депутат Парижа Е. Евен. Пан Шарль Тійяк, популярний літератор, теж великий приятель України, своїм змістовним докладом познайомив численну аудиторію, складену в більшості з чужинців, з життям і діяльністю нашого гетьмана. Музикальну частину з огляду на національну жалобу Франції було скорочено. Детальніше про це в наступному числі «Тризуба».

— У порозумінні з Радою Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, Французьке Товариство Українознавства улаштовує в помешканні Бібліотеки дві лекції з метою ознайомлення слухачів - українців з історією Парижа.

Перша лекція відбудеться у вівторок 17 травня с. р., а друга — 7 червня, о год. 9 вечера.

На слідуючий рік (1932-1933) передбачається серія таких лекцій про Францію для українців.

### Український відділ у великій французькій бібліотеці.

У зв'язку зі своїм поширенням і зі зростом у Франції інтересу до України, береться до збільшення свого українського відділу велика паризька бібліотека — Bibliothèque de Documentation Internationale Contemporaine (Château de Vincennes, Seine). Означена бібліотека має величезні помешкання і через те вигідно може розмістити багато книжок. Бібліотеку що уже відвідують учені нарівні з національною французькою бібліотекою. Українцям рекомендується не забувати цієї бібліотеки і надіслати їй все з українських книжок, що може цікавити чужинців. Головна Емігрантська Рада, яка встановила з цією бібліотекою діловий зв'язок, пильнує, щоб українські книжки зайняли в ній одно з кращих місць.

## ВИКАЗ ПОЖЕРТВ

що надійшли по підписних листах до Комітету по вшануванню пам'яті 359 в десяту річницю мученицької смерті в Базарі при Українському Воєнно-Історичному Товаристві від 5 грудня року 1931 по 3 січня року 1932.

### З Болгарії.

1) Підписний лист ч. 32 (Софія) — 1) Цибульський Б. — 15 левів, 2) Павло Скрипаль — 15. Разом — 30. — левів (тридцять).

### З Югославії.

2) Підписний лист ч. 36 (Білгород) — 1) Маріян Д. Т. (підпис нечиткий) — 20 динарів, 2) Прокопюк Йосип — 20, 3) Михайло Хляченко — 10, 4) інж. Новицький Іван — 20, 5) В. Андрієвський — 10. Разом — 80 (вісімдесят) динарів.

### З Чехословаччини.

3) Підписний лист ч. 71 (Прага) — 1) Інж. А. Зубенко — 20 корон чеськ., 2) др. Б. Ст. (підпис нечиткий) — 15, 3) інж. В. Филонович — 5. Разом 40. — кор. чеськ. (сорок).

4) Підписний лист ч. 102 (Подєбради Лазне) — 1) Інж. В. Прохода — 20 кор. чеськ., 2) Степан Цап — 3, 3) М. С. (підпис нечиткий) — 5, 4) В. Михайлів — 1, 5) Колумбет — 2, 6) М. Дударець — 1.50, 7) Ярина — 3, 8) М. Зимницький — 2, 9) В. Кучеренко — 10, 10) Л. Грабина — 2, 11) Козловський — 5, 12) Подоляк — 5, 13) Питель — 1, 14) Біш — 10, 15) О. Петрів — 2, 16) К. Б. (підпис нечиткий) — 3, 17) Е. Г. — 3, 18) В. І. — 5, 19) М. (підпис нечиткий) — 10. Разом 93. 50 (дев'ятьдесят три 50) корон чеських.

5) Підписний лист ч. 139 (Прага) — 1) А. Яковлів — 10 к. ч., 2) І. Мірний — 10, 3) С. Наріжний — 3, 4) Б. Вировий — 20, 5) Хв. Слодецький — 20, 6) Ф. Слюсаренко — 10, 7) І. Кабачків — 27. Разом — 100 (сто) к. ч.

### З Румунії.

6) Підписний лист ч. 78 (Букарешт): — 1) Тимочка Гриць — 40 лей румунських, 2) Деркач Олекса — 30, 3) Яковенко Пантелімон — 40, 4) Очеретний Клим — 25, 5) Семенко Панас — 30, 6) Яковенко Іван — 30, 7) Пошенко Іван — 25, 8) Кушнір С. — 25. Ра-

зом — 245 (двіста сорок п'ять) лей румунських.

7) Підписний лист ч. 81 (Букарешт) 1) Др. В. Тренке — 100 лей румунських, 2) сенатор Михальський — 100, 3) адвокат Степаненко — 100, 4) полковник Гнат Порохівський — 100. Разом 400 (чотиріста) лей румунських.

### З Німеччини.

8) Підписний лист ч. 173 — 1) Павло Галян — 1 марка, 2) сотн. Ярій — 1, 3) З. Д. (підпис нечиткий) — 1, 4) Т. Собинський — 0.25, 5) С. Ч. (підпис нечиткий) — 1, 6) Селешко — 0.50, 7) Др. Лянгр — 1. Разом 5.75 (п'ять і 75) марок німецьких.

9) Підписний лист ч. 39 — 1) Павло Скоропадський — 10 марок німецьких, 2) С. Шемет — 3, 3) О. Шпілінський — 2, 4) П. Кожевників — 1.50. Разом 16.50 (шістнадцять з половиною) марок німецьких.

### З Польщі.

10) Підписний лист ч. 101 (Варшава) — 1) Яків Танцюра — 3 злотих 50 грошів польських, 2) Г. М. Мамчій — 0.50, 3) С. С. Суржко — 0.20, 4) П. С. Обушний — 0.30, 5) А. Кіріченко — 0.50, 6) Д. Дунаєвський — 0.10, 7) Дричик — 0.10, 8) О. Новицький — 0.30, 9) Черетяно Д. — 0.20, 10) Ю. Трохимчук — 0.10, 11) Славінський — 0.20, 12) Хасевич — 0.10, 13) К. (підпис нечиткий) — 0.20, 14) Шатківський — 0.10, 15) Курях Іван — 0.20, 16) Березовський Л. — 0.50, 17) — Підпис нечиткий — 0.50, 18) А. М. — 4. Разом — 11.60 (одиннадцять 60) злотих польських).

11) Підписний лист ч. 112 (Варшава) — 1) Л. Панасенко — 1 зл. польський, 2) С. (підпис нечиткий) — 1, 3) М. Тименко — 1, 4) Фартушний — 5, 5) П. С. — 1, 6) П. Руктевич — 1, 7) В. Краснопільський — 1, 8) Денисенко — 1, 9) В. Куц — генерал — 1.5, 10) Бакевич — 1, 11) М. Богатирьов

— 0.50, 12) Самоїлів — 1, 13) О. Золотницький — 1, 14) Стоцький, проф. — 5, 15) Федосів — 3, 16) Іножарський — 1, 17) С. Нескоромний — 1, 18) П. (підпис нечиткий) — 2, 19) Чикаленко — 2, 20) Валійський — 5. Р а з о м 39.50 (тридцять дев'ять 50) злот. польських.

12) Підписний лист ч. 113 (Варшава) — 1) Рогозинський Микола — 0.50 злот. польських, 2) Денисенко Павло — 1, 3) Пухальський Яків — 1, 4) П. Сікора — 1, 5) П. Листовничий — 5, 6) П. Силенко — 1, 7) Е. Гловінський — 1, 8) Глывковський — 0.50, 9) Д. Б. Шуковський — 0.50, 10) Н. Циліцький — 0.50. Р а з о м — 12.00 (дванадцять) золотих польських.

13) Підписний лист ч. 119 — 1) Микола Стечишин — 20 зл. польських 2) Олександр Ковальський — 5. Р а з о м 25.— (двадцять п'ять) зл. польських.

14) Підписний лист ч. 120 (Варшава) — 1) Збірка на сходинах Т-ва «Запорожжа» — 8 зл. польськ., 2) Марія Липовецька — 0.70. Р а з о м 8.70 (вісім 70) злотих польських.

15) Підписний лист ч. 134 (Варшава) — 1) Деменко Гр. — 3 зл. польськ., 2) В. Шевченко — 10, 3) М. Гавриленко — 2, 4) Сергій Нагнибіда — 5, 5) Тимофій Лудник — 1, 6) Монкевич — 1. Р а з о м 22 (двадцять два) злотих польських.

16) Підписний лист ч. 136 (Львів) — 1) Інж. Романенко — 5 зл. польськ., 2) Інж. Боровський М. — 3, 3) М. Холявчук — 5, 4) Дубрівний — 3, 5) Гр. Андрій — 1. Р а з о м 17 (сімнадцять) злот. польськ.

17) Підписний лист ч. 158 (Варшава) — 1) М. Ковальський — 5 зл. польськ., 2) Стоцький — 5. Р а з о м — 10.— (десять) злотих польських.

18) Підписний лист ч. 159 (Варшава) — 1) М. Науменко — 1 злот. польськ., 2) Е. Голубович — 1, 3) І. Р. (підпис нечиткий) — 1. Р а з о м 3.— (три) злотих польських.

19) Підписний лист ч. 166 (Остріг на Волині) — 1) Майський — 2 злот. польськ., 2) Киндзерявий

Юрій — 0.50, 3) Богацька — 0.50, 4) Юр. Богацький — 0.50, 5) Л. Полянський — 0.50, 6) В. Богацький — 0.50 7) Т. Ключківна — 0.50, 8) Н. П. (підпис нечиткий) — 0.50, 9) В. (підпис нечиткий) — 0.50, 10) підпис нечиткий — 2., 11) Андрухів — 0.50, 12) Марія Гловацька — 2, 13) підпис нечиткий) — 1, 14) Український Кооперативний Банк в Острозі — 3, 15) Рильничо - Торговельне Т-во «Нива» в Острозі — 1, 16) Іван Искра — 1, 17) Габіт — 1, 18) Оношко — 1, 19) О. Скоропадський — 1, 20) А. Т. (підпис нечиткий) — 0.50, 21) Остріжський Селянський Кооперативний Банк — 2. Р а з о м 22.00 (двадцять два) злотих польських.

20) Підписний лист ч. 169 (Варшава) — 1) О. Болдирів — 10 зл. польськ., 2) А. Корпилецький — 2, 3) Д. Довгопол — 2, 4) С. П. (підпис нечиткий) — 0.50, 5) Лисенко — 2, 6) Петрик Ол. — 1, 7) Сокирник С. — 0.50, 8) Ткачук — 2, 9) М. Тополів — 2, 10) М. Безручко — 10. Р а з о м — 32 (тридцять два) злотих.

21) Підписний лист. ч. 171 — 1) Неліпович Григорій — 2 зл. пол. 22) Підписний лист ч. 172 — 1) Головацький Юхим — 2 зл. польськ., 2) Ковалевський Олександр — 2, 3) Бушанський Філімон — 2, 4) Линник Федір — 2, 5) Шевченко Іван — 0.50, 6) Денисенко Дмитро — 5, 7) Миколаєвич С. — 1.50, 8) Іван Ш. (підпис нечиткий) — 2, 9) Багрій Прокій — 1, 10) Магляр Федір — 1, 11) Головнюк Ілько — 0.50, 12) Лудник Тимофій — 2, 13) Мінчевський Яків — 0.40, 14) Майстер Фридерик — 1, 15) Паскалець Корній — 1, 16) Коваленко Іван — 1.50, 17) Іванів Андрій — 5, 18) Якименко Михайло — 1, 19) Чорний Сергій — 1. Р а з о м 32.40 (тридцять 40) злотих польських.

Без підписних листів :

З П о л ь щ і — О з е р и .  
1) Фтемів Іван — 2 зл. польськ.  
2) Лемпій Іван — 0.50, 3) Радченко Степан — 0.50, 4) Філімонів Євген — 0.50, 5) Лемпій Степан — 0.50, 6) Лучак Яким — 0.50, 7) А. Козека — 0.30, 8) Косач Борис — 1, 9) Сумароків — 0.50,

10) Мандебура — 0.50, 11) Пожарний — 0.50, 12) Василь П. (підпис нечиткий) — 1, 13) NN — 1, 14) Яценко — 0.50, 15) Борщівська — 0.50, 16) Васильченко — 0.50. Р а з о м 10.80 (десять 80) злотих польських.

24):

\*\*

1) Горак А. — 1 зл. польськ., 2) А. Радославець — 3, 3) А. Р. — 3, 4) В. Савченко-Більський — 5, 5) В. Бореновський — 2, 6) М. Тучапський — 3, 7) О. Тучапська — 1, 8) М. Барабаш — 0.50 Р а з о м 18.50 (вісімнадцять з половиною) злотих польських.

25):

\*\*

1) Семенюк Іван — 5 злотих польських, 2) Гринчук Минита — 3, 3) Вітковицька Ірена — 5, 4) Сергійчук Петро — 5, 5) Свящ. М. К. (підпис нечиткий) — 2, 6) Свящ. Н. Зелинський — 1, 7) Свящ. І. Юхновський — 2, 8) Петрівський Флор — 1, 9) Б. Богацька — 2, 10) А. Лопушанський — 5, 11) А. Боріченко — 2.

Р а з о м 33.00 (тридцять три) злотих польських.

26) Додатково до підписного листа ч. 129 — П о л ь щ а — С а р н и — 1) Сидоренко Максим — 3 зл. польських.

Українська Колонія в Г о р у н і — 19.10 (дев'ятьдцять 10) злотих польських.

27) Підписний лист ч. 135 (Варшава) — 1) О. Яворський — 2 зл. польських, 2) підпис нечиткий — 2, 3) Остап Луцький — 3, 4) В. Косоноцький — 2. Р а з о м — 9.00 (дев'ять) злотих польських.

28) Без підписних листів:

З А в с т р і ї — Баден: 1) Ципріянович — 5 шлінгів.

З Ф р а н ц і ї : 2) Українська Громада в Греноблі — 50 франків французьких, 3) Іванюта Опанас — 21 злотих 50 грошів, 4) Спілка Українських Інженерів у Франції — 50 франків фр.

(Продовження буде)

Голова Комітету, ген. штабу ген.-хор. Б е з р у ч к о ; скарбник, інж. Я н о в с ь к и й .

## Зміст.

Париж, неділя, 15 травня 1932 року — ст. 1. К Н. Ніко. Листи до земляків, VIII, — ст. 2. С. Н. Другий Український Науковий З'їзд у Празі та його резолюції — ст. 6. Емануель Евен — ст. 12. O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 13. З широкого світу — ст. 16. Х р о н і к а . З життя української еміграції: у Франції — ст. 17. У Польщі — ст. 22. У Румунії — ст. 22. У Болгарії — ст. 24. У Бельгії — ст. 24. У Німеччині — ст. 25. У Литві — ст. 25. У Латвії — ст. 26. З діяльності Французького Товариства Українознавства — ст. 26. Український відділ у великій французькій бібліотеці — ст. 26.

## Bibliothèque Ukrainienne Simon Petlura à PARIS

41, rue de la Tour d'Auvergne. PARIS 9. France

Всі народи, що боролися за своє визволення, дбали про те, щоб ознайомити чужинців з своєю країною та зацікавити й прихилити на свою користь європейську думку. Для того вони утворювали не тільки політичні закордонні центри пропаганди, а й громадські та культурні установи, як от: школи, музеї, бібліотеки, театри, хори то-що.

Те робимо й ми, українці. І нема тепер на світі країни, деб українці не заманіфестували свого життя, викликаючи тим зацікавлення народу, серед якого живуть.

В Парижі вже 4-ий рік існує Українська Бібліотека, створена на пошану пам'яті великого патріота — Симона Петлюри. За цей час зібрано більше 10.000 книг, не рахуючи преси та ріжних пам'яток. При Б-ці є також і Музей пам'яті С. Петлюри.

Твориться ця установа силами еміграції. Більше 30.000 фр. дали вже емігранти. Але потреби з кожним роком більшають. Бібліотека розвивається, а в той же час книги не оправлені, нема за що видати каталоги.

Рада Б-ки поклала свої надії на жертвеність громадянства, і ці надії не завели: збірки 1930 р. дали 17.000 фр., а р. 1931—12.500. Цього року, з огляду на світову кризу, ми не можемо числити на таку суму, але-ж Б-ка мусить якось жити й розвиватися. Засоби мусять бути знайдені.

Кожен, кому ці рядки впадуть перед очі, нехай подумає не тільки про те, що Б-ка має служити своїм і чужим, а ще й про те, що такою установою репрезентується наша нація з її скарбами духовними й матеріальними. І коли чужинець прийде до Б-ки й ознайомиться зо всім, що представляє наша країна, тоді він признає наші змагання і справедливіми, і гідними уваги та підтримки. Хіба не через незнання нас ми програли ще так недавно нашу справу?

Наш шлях ще довгий і трудний. І хочби як було нам тяжко, ми всі, як один, мусимо стати до підтримки наших культурних установ.

Рада Б-ки кличе Вас до підтримання Бібліотеки ім. С. Петлюри, яка знаходиться в Парижі, в світовому центрі культури й політики, де викувалась доля не одного народу.

Сьогодні дуже трудно дати гріш. Але мусимо. Мусимо по-над усі труднощі. Де-б Ви не були, обізвіться чим будь. У Вас є книги, ріжні пам'ятки — надішліть їх.

Бібліотека дістала в дар 500 прим. «Збірника пам'яті С. Петлюри». Купіть його, й цим Ви дасте поміч Бібліотечі (ц. 1 долар).

Купіть листівку з могилою С. Петлюри, або листівку бібліотеки, музею. Купіть відзнаку-тризуб, видану Бібліотекою.

Ставайте організовано до помочі установі. Коли Ви є членом Громади чи Товариства подбайте зробити концерт, виставу на користь Б-ки. Підчас Академії переведіть збірки на Б-ку.

Коли Ви священник, то в день смерті С. Петлюри відправте поминальну службу й нагадайте людям про Бібліотеку і скажіть, що вона буде вічним йому монументом.

Коли Ви були в рядах армії УНР, то розкажіть иншим про цю боротьбу, на чолі якої стояв Петлюра, і закличете до підтримки Бібліотеки.

Оподаткуйте себе невеличкою річною даткою, як це вже зробили инші. І коли Ви це зробите, то намовте до того й Вашого знайомого.

А в день смерті С. Петлюри — 25 травня

— не забудьте, що в цей день Рада Бібліотеки кличе Вас, раз на рік, скласти свою датку на Бібліотеку.

Рада Бібліотеки: Голова *В. Прокопович*, Члени:  
*І. Косенко*, проф. *О. Шульгин*. Секретар  
ген. *О. Удовиченко*. Бібліотекар *І. Рудичів*.

Париж. Квітень 1932.

Гроші й рекомендовані листи треба слати на ім'я Бібліотеки або бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev : 41, rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9. France

## **Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі**

відкрита в середу : 6-9, в суботу : 4-9 і в неділю : 1-5 г.

В Бібліотеці можна набувати :

Збірник пам'яті Симона Петлюри. Видання Міжорганізаційного Комітету в Празі. Ціна 25 фр. з пересилкою у Франції.

Шевченко. Кобзарь в редакції проф. В. Сімовича. Ціна 25 фр. без пер.

Смаль - Стоцький. Ст. Шевченко — співець самостійної України — 2 фр.

Doroshenko : — Chevtschenko — le poète national de l'Ukraine — 5 фр.

E. Evain — Le problème de l'indépendance de l'Ukraine et la France — 10 frs.

Омельянович-Павленко: Україно - польська війна 1918-19. Ц. 15 фр.

Бочковський О. І. «Т. Г. Масарик — Національна проблема та українське питання» — Ц. (без перес.) 19 фр. і на кращому папері 34 фр.

Маланюк Ев. — Земля й Залізо. Поезії. Ц. 10 фр.

За Державність. Збірник 2-й Воєнно-Історич. Т-ва. Ц. 22 фр.

Шульгин. О. — Державність чи Гайдамаччина. Ц. 3 фр.

Соловецька каторга (Документи). За редакцією Л. Чикаленка. Ц. 5 фр.

Гуртуймося, Журнал військ.-громад. думки. Ц. 3 фр.

Рідне військо — українським дітям. Постаті козаків до витинання Ц. 2 фр. аркуш.

Портрети С. Петлюри та Т. Шевченка по 1.50 фр.

Відзнаки — тризуби по ціні 4 і 6 фр.

Ріжні листівки по 0.75 фр.

Колекції україн. поштов. значків (19 ріжних). Ц. 3 фр.

Папір і конверти з тризубом 10 шт. — 6 фр.

Листівки : могили С. Петлюри, Бібліотеки його імени, читальні та Музею при Б-ці. Ціна 1 фр., ціла серія — 6 листівок 5 фр. без пер.

Звертатись до бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev. 41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

---

---

## Французьке Товариство Українознавства

улаштує в Бібліотеці ім. С. Петлюри (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9) дві лекції :

17 травня с. р. маркіз де л'Ерліз, голова Товариства ім. Бальзака, прочитає лекцію на тему «Історія Булонського лісу»,  
а

7 червня с. р. граф де Гасікур — на тему «Нариси історії Парижа».

Початок рівно о год. 9 вечера.

---

---

*Українська Громада в Гренобля сердечно вітає всіх земляків  
з Великодніми святами.*

---

---

## До залізних стрільців

Доводиться до відома, що Орденська Рада «Хреста Залізного Стрільця» незабаром буде розглядати прохання про нагородження орденом осіб, які мають на нього право, але до цього часу його не одержали з тих чи інших причин.

Прохання, з зазначенням частини і часу перебування в ній належить-ся надсилати по адресі: Mr Milotzky, 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5.

---

---

**Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V**  
**Tél. Danton 80-03.**

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.  
Редагує — **Комітет.**

Адміністратор : **Іл. Косенко**

Le Gérant : M-me Perdizet.